

Imaginea celuilalt. Alteritatea. concept la răscrucea disciplinelor umaniste

Am preluat în cadrul titlului intervenției de azi – *Imaginea celuilalt. Alteritatea, concept la răscrucea disciplinelor umaniste* – sintagma “ imaginea celuilalt ” de la denumirea unei expoziții de fotografie desfășurată într-unul din saloanele din campusul universitar de la Paris (binecunoscuta Cité Internationale Universitaire de Paris). O expoziție care, pe lângă multiple alte manifestări culturale, demonstrează preocuparea aplicată pentru problema alterității, termen ce nu rămâne astfel o noțiune goală, ci se încarcă de sens, prin dialogul propus de autorul expoziției la fața locului și prin mijloacele media.

M-am aplecat asupra conceptului de “alteritate” pornind de la tema de cercetare din cadrul proiectului *Cultura română și modele culturale europene, cercetare, sincronizare, durabilitate*. Sub titlul *Tipologii umane și medii de viața bulversante. Cazul “sucitului” în literatura română* am încercat să grupez figurile bizare, atipice, care populează prozele generației șaizeciste. Urmărind alteritatea personajelor – la intersecția literaturii cu alte discipline umaniste (sociologie, psihologie, filozofie), am identificat mai multe trepte ale stranietății. Un prim aspect, prezent în nuvelistica lui Ștefan Bănuțescu și în romanele lui D. R. Popescu surprinde masca, dedublarea, ce trimit la ideea de teatralitate a existenței. Următorul tip ar fi cel al alterității absolute (formula îi aparține lui Jean Baudrillard¹), prezentă în cazul tipologiilor din proza absurdă, de factură existențialistă, a lui S Titel. Există de asemenea numeroase situații de alteritate interioară (care trimite la rupturile de la nivelul intimității, la presiunea pulsionilor, în cazul nuvelor lui Preda și a mai puțin cunoscutului prozator basarabean Vlad Ioviță).

Aceste figuri m-au condus către lucrări teoretice. Biblioteca CIUP oferă posibilitatea de a consulta la sala de lectură sau on-line lucrări ce reflectă o preocupare constantă pentru evitarea discriminărilor, a delicvenței și a altor fenomene cu potențial pericol pt. ansamblul social. Există un interes colectiv în acest sens care generează grijă și precauții.

¹ Baudrillard, Jean; Guillaume, Marc, *Figuri ale alterității*, tr. Ciprian Mihali, Paralela 45

De altfel, mulți sociologi au subliniat tentația reducerii specificului celuilalt la sine prin asimilare, a desființării alterității în locul acceptării și înțelegerii unicității. Cele mai periculoase în această direcție ar fi discriminările rasiale și extremismele, dar există numeroase alte reacții negative la adresa celor care transgresează norma. Și toți subliniază necesitatea celuilalt ca oglindă, văzând în el o contrapondere indispensabilă pentru autodefinire.

De la nivel declarativ, din teorie pură, am trecut la observarea exemplilor concrete. Cadrul din campusul de la CIUP reflectă atenția acordată individului, celuilalt ca posibil intermediar al unor fenomene culturale complexe. Mediul de la Cité este unul care facilitează familiarizarea cu aspectele altor culturi. Deși există o oarecare superficialitate inevitabilă (mirajul exoticii), multe evenimente organizate trimit către limbaje culturale universale (muzică, dans, gastronomie). Căminele, “casele” cum se numesc unitățile de cazare din care este alcătuit complexul, ilustrează și ele deschiderea către specificul național, prin detalii specifice de arhitectură (grădină japoneză, coloane grecești decorative, hacienda Cuba). Complexul serbează la sfârșitul lunii o cifră impresionantă, 90 de ani de existență, serbare plasată tot sub semnul dialogului intercultural. Sub lozinca *Faceți turul lumii fără a părăsi cartierul 14* (“*Faites la tour du monde sans quitter l’arrondissement 14*”), casele din campus propun manifestări cu particularități naționale, ce variază de la clasicitate la forme culturale moderne, precum dansul contemporan sau expoziții de *street art*. Există prin urmare un dialog nu numai între culturi, ci și între vechi și nou.

Concluzia la care am ajuns printr-o experiență concretă prilejhuită de proiectul de cercetare este că durabilitatea modelelor culturale se află în relație de interdependență cu respectul pentru diversitate.

Alexandra Oana Safta, cercetător postdoctorand în cadrul proiectului
*Cultura română și modele culturale europene, cercetare, sincronizare,
durabilitate*